

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016 October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ADANA YEREL GAZETELERİNİN GAZETE TASARIM İLKELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ* REVIEW OF ADANA LOCAL NEWSPAPERS IN TERMS OF THE PRINCIPLES OF NEWSPAPER DESIGN

Burak SOMUNCU**

Öz

Günümüzde gazete editörleri, haber ve bilgi içeriğinin kalitesi ve özgünlüğü kadar, enformasyonun okuyucuya nasıl ve ne kadar etkili bir şekilde sunulacağını düşünmek zorundadır. Ülkemizde ulusal ve yerel alanda yayın yapan birçok gazete bulunmaktadır. Görselliğin hayatımızın her alanına etki ettiği bugünlerde gazete okuyucusu da haberlerin ve yazıların sunum şekillerine önem vermekte ve mesajı çok çabuk bir şekilde almak istemektedir.

Sayfa tasarımının önem kazandığı günümüzde yayın yapan gazetelerin, okuyucuyu sayfaya çeken ve okunurluğu artıran gazete tasarım prensiplerine ne derece bağlı oldukları konusu araştırılmalı ve gazete tasarımında yapılması gereken doğru uygulamalar gösterilmelidir. Bu çalışmada da, gazete tasarımında uygulanan temel ilke ve prensipler örnek şekillerle anlatılmaya çalışılmıştır. Bu ilke ve prensipler, tasarımda katı bir kural olarak değil, alanda daha önce çalışan ve alanı araştıran kişilerin deneyim ve bilgilerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Ayrıca çalışmada, Adana yerel gazetelerinden örnekleme alınan dört gazete, sayfa tasarım ilkelerine uygunluk açısından incelenmiş ve birçok sayfa tasarım hatası tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Gazete, Sayfa Tasarımı, Gazete Tasarım Prensipleri.

Abstract

Nowadays, newspaper editors should consider not only the quality and uniqueness of the content of the news and information, how, and how effective the information may be presented to the reader. There are a lot of newspapers being circulated in our country at both national, and local level. In today's world, where visuality has permeated in every step of life, newspaper readers also attach importance to the ways by which the news and articles are presented, and seek to receive the message in the quickest and easiest way possible.

In today's world, where page design has come into prominence, the newspapers in circulation should be examined in terms of the elements, which attract the readers to their pages, and on how committed they are to the newspaper design principles, which enhance the readability thereof, and the proper practices in terms of newspaper design should thereby be indicated. In this study, it has been intended to describe the basic elements and principles being applied in terms of newspaper design by means of exemplary patterns. These elements and principles have been worked out not as harsh design rules, but in pursuit of the experiences and knowledge of those who served, and inquired in this field previously. There are four newspapers, having been sampled herein among the local newspapers being circulated in the city of Adana, and numerous page design mistakes have further been singled out, upon having the said newspapers reviewed in terms of compliance with the page design principles.

Keywords: Local Newspapers, Page Design, Newspaper Design Principles.

Giriş

Tasarım; günümüzde oldukça sık ifade edilen bir sözcük olup, insanoğlunun varoluşundan bugüne yaşamının her döneminde kendine yer bulmuştur. Tasarım kavramı, endüstriden çevreye, binadan peyzaja kadar geniş bir çalışma alanına sahiptir. Sayfa tasarımı ise genellikle basılı, okunan ve izlenen görüntülerin tasarımıyla ilgilidir. Gazeteler, dergiler, afişler, broşürler, kitaplar vb. sayfa tasarımının uygulama alanına girmektedir.

Günümüzde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de farklı hedef kitlelerine hitap eden gazete yayınları mevcuttur. Özellikle yerel çerçeveden konuya bakıldığında bu sayının çok daha fazla olduğu görülmektedir. Yayınlanan ve yayınlanmaya hazırlanan bu gazeteler benzerlerinden farklı olmak, fark edilmek ve tercih edilmek için daha da önemlisi satabilmek için kendilerine özgü bir sayfa düzeni oluşturmaya çalışırlar. Şüphesiz başarılı bir gazete ortaya koymak için her zaman güçlü bir içerik yeterli olamamaktadır. Bu bağlamda sayfa tasarımı okunmada ve tercih edilmede çok önemli bir rol üstlenmektedir. Gazeteler için bu derece öneme sahip olan sayfa tasarımının, bu kadar çok yayının içinde farkındalık yaratması ve okuyucuya estetik açıdan daha iyi sayfalar sunması açısından gazete tasarım ilkelerinin önemini iyi kavranması ve doğru uygulamaların bilinmesi gerekmektedir.

Yazılı basında sayfa mizanpajının önemine yönelik bugüne kadar sınırlı sayıda bilimsel çalışma yapılmıştır. Sayfa tasarımı üzerine yapılan çalışmalar daha çok, grafik tasarımının temel ilkeleri, grafik tasarım kuramları ve tipografik yaklaşımlar gibi konuları içermektedir. Bunlara az sayıdaki gazete sayfa düzeni ko-

* Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Yrd.Doç.Dr. Yaşar ZORLU’ nun danışmanlığında Burak SOMUNCU tarafından hazırlanan “Gazete Tasarım İlkelerine Göre Yerel Gazetelerin İncelenmesi (Adana İli Örneği) ” adlı yüksek lisans tezinden derlenerek oluşturulmuştur.

** Uzm. Burak SOMUNCU, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Rektörlük, e.posta: bsomuncu@adanabtu.edu.tr

nusunu ele alan çalışmalar ilave edilebilir. Ancak konuyu daha da derinlemesine inceleyen yerel gazeteler çerçevesinden tasarım sürecini ortaya koyan bir çalışma yoktur. Yapılan bu çalışmada, sayfa tasarım prensiplerinin anlaşılması ve doğru ve yanlış gazete sayfa tasarımı uygulamalarının örnek şekillerle gösterilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada sayfa tasarımının önemi vurgulanarak tasarım eksiği olan gazetelere rehber olması hedeflenmiştir.

1.Gazete Sayfa Düzeni ve Genel Prensipleri

Gazete sayfa düzeni, gazetede yer alan bilgilerin, haberlerin hedef kitle tarafından mümkün olduğunca çabuk şekilde algılanmasını sağlamaya yönelik bir uygulamadır. Günümüzde sayfa tasarımıyla en çok karşılaşılan ürün şüphesiz gazetelerdir. Günlük periyodu ile okur ile etkileşim kurma araçlarının en etkililerindedir.

Gazetecinin haberi alıp vermesi yani enformasyon eylemini tam anlamıyla gerçekleştirmesi, yalnız kendine bağlı bir beceri değildir. Bu eylemde, gazeteyi tasarlayan kişinin büyük ölçüde rolü vardır. Zira amacı etkilemek olan her haberin okuyucuya sunulduğunda, bu etki gücüne katkıda bulunan sayfa tasarımının rolü önemli ölçüde kendini gösterir (Türk; Dikmen; Bıyık, 2008: 129).

Başarılı bir gazete ortaya çıkarmak, güçlü bir içeriğin yanında kaliteli bir sayfa düzenini de gerektirmektedir. Artık okuyucu içeriğin nasıl sunulduğuna önem göstermektedir. İçerik olarak zayıf kalan haberler bile iyi bir sayfa düzeniyle okurun dikkatini çekebilmektedir.

Haberler ve yazılar gazete kâğıdı üzerine gelişigüzel, hiçbir estetik kaygı gözetilmeden serpiştirildiğinde de teorik olarak amaç gerçekleşir ve haber iletilmiş olur. Ancak böyle bir gazetenin okunurluk açısından çok daha zevksiz olacağı ve estetik açıdan da değer taşımayacağı açıktır (Şeker, 2004: 3).

Gazete sayfa düzeni uygulamaları zaman içerisinde birçok etkene bağlı olarak değişim ve gelişim süreci yaşamıştır. Mustafa Şeker; "Sayfa Düzeni" adlı kitabında (Şeker, 2004: 5) belli başlı etkenleri şu şekilde sıralamaktadır; a) gazetenin türü; b) kullanılan alfabe; c) baskı ve baskıya hazırlık sürecindeki teknolojik gelişmeler; d) diğer kitle iletişim araçlarıyla oluşan rekabet ortamı; e) okuyucu kitlesinin yaşam tarzındaki değişim; f) gazetecilik meslek kültüründeki değişimler olarak belirlenmiştir.

Gazete tasarımında değişmeyen hiçbir kural yoktur. Genellikle, genel tasarım ilkelerine uyumdan yola çıkılır. Önemli olan o toplumda kabul görmüş, alışkanlık yaratmış genel gazete formatlarından çok uzaklaşmamaktır (Ketenci ve Bilgili, 2006: 313).

1.1. Gazete Tasarımında Tipografi Kullanımı

Tipografi sayfa üzerinde temel elemanların başında gelmektedir. Tipografi, harflerin ve yazınsal görsel iletişime ilişkin diğer öğelerin hem görsel, işlevsel ve estetik düzenlemesi hem de bu öğelerle oluşturulan bir tasarım dili ve anlayışdır (Sarıkavak, 2009:10).

Tipografi, her sayfa tasarımcısının üzerinde itina ile durması gereken önemli bir konudur. Gazeteye bakıldığı zaman en ağırlıklı unsur yazıdır. Böylesine büyük öneme sahip olan bir unsurun nasıl kullanılmasının bilinmesi de büyük bir önem arz etmektedir.

1.1.1. Gazete Tasarımında Uygun Harf Seçimi

Gazeteler tasarlanırken uygun yazı karakteri (font) seçilmesi doğru bir tasarım için en önemli kuraldır. Her yazı karakterinin kendince bir dili vardır. Yanlış bir font kullanıldığı zaman okunurluk güçleşecektir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde tırnaklı ve plain karakterlerin minüskül (küçük harf) dizildiğinde çok daha akıcı bir şekilde okunduğu bilinmektedir. Harf seçimi yapılırken mutlaka harflerin okunabilirlik düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin; Roman ayaklı yazı (tırnaklı), ayaksızdan (tırnaksız) daha iyi ve daha okunabilirliğe sahiptir. Çünkü ayaklı yazılarda harflerin birbiriyle bağlantısı daha belirgindir.

Gazete haber metinlerinde amaç okutmak olduğu için özellikle de uzun metinlerde italik yazı stili kullanılmamalıdır. Ayrıca uzun yazılarda metnin tamamen bold olması okumayı zorlaştırabilmektedir. 10 punto¹ en kolay okunan harf büyüklüğüdür. Sanıldığı gibi uzun metinlerde daha büyük harfler daha kolay okunmaz. Sayfa sekreteri ya da görsel yönetmen metin puntosunu 9,5 veya 10,5 olarak da kullanabilir (Şeker, 2004: 49).

1.1.2. Boşlukların Düzenlenmesi (Espas)

Harfler kendi başlarına birer grafik elemandır. Onları birer leke olarak algılayacak, yan yan geldikleri zaman bütününde lekesele sorunlar oluşur. Bu sorunlardan biride espastır. Espas harfler arasında belirli boşluklar bırakmaya denir. Her harfin kendine özgü görsel ağırlığı ve biçimi vardır (İstek, 2004: 93).

Harf arası ve kelime arası boşluklar tasarımcı tarafından iyi dengelenmelidir. Fazla açıklık veya darlık değerine sahip bir haber metni okunurluğu güçleştirecektir. Her harfin kapladığı alan farklı olduğu için tasarımcı tarafından bu boşluk değerleri iyi tespit edilmeli ve ayarlanmalıdır.

¹ Punto; Harf büyüklüklerinin tanımlandığı temel ölçü birimidir (Parlak, 2011, s. 216).

En uygun satır arası boşluğun, metinde kullanılan puntodan, iki punto fazla satır arası boşluğun kullanılması olduğu savunulur, ancak bu da kesin bir kural değildir. Çünkü seçilen font ile ilgisi vardır (Tiryakioğlu, 2012: 35).

1.1.3. Başlık Kullanımında Tipografi

Bir gazetenin büyük bir bölümünü yazıların oluşturduğu düşünüldüğünde bu yazının en önemli unsurunun başlık olduğunu söylemek yanlış olmaz. Başlık için haberin her şeyidir denilebilir. Gazetede yer alan haberlerde alt başlık ve üst başlık kullanılmayabilir. Ancak hiçbir haber ana başlıksız kullanılmaz.

Tipografi açısından başlık ele alındığında bir sayfa tasarımcısı başlığı estetik açıdan tasarlarırken şu genel kuralları göz önünde bulundurur;

- Ana başlık genellikle kısa olmalıdır.
- Başlıkta bold karakterler kullanılmalı ve harflerin arasındaki espas boşlukları biraz daha dar tutulmalıdır.
- Haber metni ve başlık farklı fontlardan oluşturulmamalıdır.
- Aynı sayfada birden fazla kalın başlık kullanılmamalıdır. Aksi takdirde görsel karmaşa meydana gelir ve vurgulanmak istenenler tam olarak anlaşılmaz (Tunçel, 2008:31).
- Sayfada haber başlıkları yan yana getirilmemelidir (Özbay, 2007: 72)
- Temel kurallardan biri başlığın haber alanını kapsamamasıdır. Haber dört sütun genişliğinde ise başlık da dört sütundur. Başlığın haber alanının yarısında kalması gibi bir durum kesinlikle yanlıştır (Şeker, 2004: 66).
- Bir gazete sayfası düşünüldüğünde en üstteki haber en büyük haber başlığına (punto olarak) sahip olmalı ve en geniş alanı kaplamalıdır.
- Başlığın üstündeki boşluk, alttaki boşluğun iki katı kadar olmalıdır. Başlıklar üç satırdan fazla olmamalıdır (Sucu, 2005: 187).

1.1.4. Metin Düzenleme ve Sütun Sayısı

Herhangi bir harf ya da sözcük boşluk düzeni tartışması dizgi satırlarının sayfada nasıl dizildiğini göz önünde bulundurmak zorundadır ki bu “metin düzenlemesi” demektir (Sarıkavak, 2009:127). Metin düzenleme diğer bir adıyla metin bloklama ve dizgi düzenleme dört temel yaklaşıma sahiptir. 1- iki taraflı bloklama 2- soldan bloklama 3- sağdan bloklama ve 4- ortadan bloklamadır. Bir tasarımcı haber metinleri oluştururken sayfada nasıl dizileceklerine karar vermek zorundadır.

Her iki taraftan blok yapıldığında ortaya çıkan önemli bir sorun ise nehir olarak adlandırılan görsel ve tipografi hatasıdır. Türkçe metinler İngilizce ve Almanca gibi dillere kıyasla daha uzun sözcük yapılarına sahiptir. Özellikle dar sütunlarda, sözcüklerde tireleme yapılmadan oluşturulmuş sütunlarda, bu problem sıkça ortaya çıkar (Uçar, 2004: 129).

Diğer bir önemli tipografi hatası ise boşlukta kalan sözcük hatasıdır. Bu hata diğer bir deyişle “dul sözcük” ve “yetim sözcük” olarak da adlandırılmaktadır. Özellikle yerel gazete ve dergilerde sıklıkla karşılaştığımız bu hatalar hem görsel açıdan hem de okuma rahatlığı açısından sıkıntı yaratmaktadır. Metin bloklarında tireleme yapılsın veya yapılsın, son satırdaki sözcük için karakter sayısı en az yedi olmalıdır. Yedi karakterden küçük sözcükler “dul sözcük” şeklinde tanımlanan bir tipografik yanlışı ortaya çıkarır. Bu sorunu çözmek için yedi karakterden az sözcük önceki satır ile birleştirilerek, eğer tireleme varsa sözcüğün iki bölümü altta veya üstte birleştirmek uygun olacaktır (Uçar, 2004: 132).

Gazete tasarımında bir diğer önemli husus da sütun kullanımınıdır. Her gazetenin bir sütun ölçüsü ve sayısı vardır. Bu ölçüler gazetenin bütününde standart olmak zorundadır. Böylece gazete kurumsal bir kimliğe bürünür ve estetik açıdan da hoş bir görünüme sahip olur.

Gazete tasarım aşamasında sütun oluşturulurken dikkat edilmesi gereken kuralları şöyle sıralanabilir;

- Sütun okuyucunun zorlanmadan takip edebileceği bir düzende yerleştirilmelidir.
- Sütunların genişliği yazı karakterinin punto değerine göre ayarlanmalıdır. Büyük puntolu yazılar daha geniş sütunlara yerleştirilmelidir.
- Sütun sayısının gazetede fazla olması çok sayıda kelime bölünmesine yol açacağı için okumayı zorlaştıracaktır. Günümüz gazetelerinde sütun sayısı gazetelerin ölçüsüne ve kurumsal çizgisine göre değişmektedir.

1.2. Gazete Tasarımında Kullanılan Metotlar

15. yüzyıldan 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar gazete basımında kullanılan teknoloji tipo baskı¹ yöntemi idi. Bu teknoloji kısıtlı imkânlarla sahip olduğundan teknik olarak 19. yüzyılın ortalarına kadar fotoğraf ve görsel kullanmak mümkün olmamıştır.

¹ Tipo Baskı; Bir yüksek baskı tekniğidir. Küçükken öğrendiğimiz patates baskı ile aynı mantık kurgusu içinde çalışır. Yüksek olan bölgelerin boya alması ve yine bu bölgelerin kâğıt üzerine boyayı aktarması sistemiyle çalışır (Uçar, 2004: 181).

Böylesi bir teknoloji bugünkünden çok daha farklı bir gazete sayfasının oluşmasına sebep olmuştur. Genellikle birbiri içine geçmiş haberler ve az fotoğraflı sayfalar, tipo dönemim en belirleyici özelliği gibi görünmektedir.

20. yüzyılın ortalarından sonra ofset teknoloji ile gelen yeni imkânlarla birlikte oluşturulan sayfa düzenine çağdaş yaklaşımlar denilmektedir. Çağdaş sayfa düzeni yaklaşımlarını 3 farklı başlıkta inceleyebiliriz. Bunlar; a) Modüler sayfa düzeni b) Bulvar tipi sayfa düzeni ve c) Vitrin sayfa düzenidir.

1.2.1. Modüler Sayfa Düzeni

Modül kavramı, kendi içinde bağımsız bütünselliği ve işlevi olan, ancak kendisi gibi birimlerle bir araya geldiğinde onlarla uyum sağlayıp, işlevi farklı tanımlanmış bir başka bütünün parçası haline gelebilen unsurları tanımlamak için kullanılmaktadır (Bıyık, 2007:198).

Modüler sayfa düzeni, haber ve haber gruplarının, sayfa üzerine kareler ve dikdörtgenler şeklinde yerleştirilmesi esasına dayanmaktadır. Bu sayfa düzeninin temelleri 1960'larda İngiliz Sunday Times gazetesinde Robert Harling ve Herrold Evans tarafından atılmıştır (Şeker, 2004: 20).

Bugün Avrupa ve ABD'de birçok gazete bu anlayışla oluşturulmaktadır. Bu yaklaşımdaki sayfa düzeni karışık değil son derece düzenlidir. Temel amaç okuyucunun zorlanmadan haberleri görmesi ve okumasıdır. Ayrıca tasarım estetik açıdan son derece güzel görünmektedir.

Modüler sayfa düzeninin temel özellikleri şöyle sıralanabilir; (Şeker, 2004: 20-21).

- Sade, anlaşılır bir sayfa düzeni vardır.
- Yazı ağırlıklı bir sayfa düzenidir. Pek çok sayfa uzun haber metinleri ve makalelerle oluşturulur.
- Başlık ve metinlerde büyük punto kullanımından kaçınılır.
- Büyük başlıklarda tırnaklı font kullanılır.
- Sayfanın bir ana fotoğrafı olması esastır. Ana fotoğraf sayfadaki diğer fotoğraflara göre daha büyük bir şekilde yerleştirilir.
- Çizgi ve çerçeve gibi tasarım unsurları karışıklığa sebep olmaması için biraz daha arka planda tutulur.

- Renkli zeminler çok nadir kullanılır.
- Beyaz alanlara büyük önem verilir.

1.2.2. Bulvar Tipi Sayfa Düzeni

Bu tip gazeteler 20. yüzyılın başlarında İngiltere'de ortaya çıkmaya başlamıştır. Sayfa düzeni ve ebatlarıyla diğer ciddi gazetelerden oldukça farklıdır. Ucuza satılan ve sansasyonel içeriğe önem veren bu gazetelere örnek olarak, Daily Express, NewYork Post, Daily News gazeteleri verilebilir (Tunçel, 2008:40-41). Büyük ve kalın harfli başlıkların kullanılması haber metinlerinin olabildiğince kısa tutulması ciddi gazetelerde kullanılmayan fontlara, fotoğraf ve karikatürlere yer verilmesi, normal gazete ebatlarından küçük olarak basılması bulvar tipi gazetelerin en önemli özellikleridir (Şeker, 2004: 22).

Bulvar tipi düzenlenmiş gazetelerin magazin ve sansasyonel haberlere dayalı olmasından dolayı sayfa düzenleri eğlendirici, kolay okunabilir kısa metinlerden oluşmakta ve dikkat çekici olarak düzenlenmektedir.

Bulvar tipi gazetelerin temel özellikleri şöyledir; (Şeker, 2004: 23-24).

- Çok fazla ve büyük ebatlı fotoğraflar kullanılır.
- Başlıklar büyük puntolarla oluşturulur.
- Gazete ölçü olarak genellikle tabloid boyutlardadır.
- Çizgi, çerçeve ve kontür sıklıkla kullanılır.
- Sayfalarda beyaz alana önem verilmez.
- Sayfalarda metin yoğunluğu azdır.
- Pek çok alana renkli zemin atılır.
- Büyük Fotoğraflar kullanılır.
- Fotoğraf üzerine yazı ve başlık kullanımı çok sık tercih edilir.
- Dekupe² ile oluşturulmuş fotoğraflar birinci sayfada sıklıkla kullanılır.
- Renkli başlıklar sürekli kullanılır.

1.2.3. Vitrin Tipi Sayfa Düzeni

Birinci sayfadan iç sayfalara haberin anonslandığı sayfa düzenine vitrin sayfa düzeni denmektedir. Vitrin sayfa düzeninde haberler spot halinde sunulurken, ana sayfada çok fazla haber ve başlığa yer verilmektedir. Amaç, iç sayfalarda aktarılan önemli haberleri okuyucuya birinci sayfadan duyurmaktır (Bıyık, 2007:188).

² Dekupe; Bir bütünden belli biçimlerde parçalar kesme ya da bir görüntünün etrafını boşaltma işlemidir (Parlak, 2011:212).

Vitrin tipi sayfa mizanpajında birinci sayfa içindekiler sayfası gibi kullanılmaktadır. Genellikle fotoğraf ve başlıklarla iç sayfalardaki haberlerin duyurusu yapılır. İlk sayfada haber metnine yer verilmez. İlk sayfada verilen metinler olabildiğince kısa ve haberin tanıtıcı metni görünümündedir.

Özellikle 1980 sonrası yaygınlaşan ve Şeker tarafından, 'Türkiye'ye özgü mizanpaj' diye nitelendirildiği vitrin sayfa düzeninin temel özelliklerini şöyle sıralanabilir; (Şeker, 2004: 28-31).

- Çok sayıda fotoğraf kullanılır.
- Çok sayıda başlık kullanılır.
- Tasarımda belirli bir şablon yoktur habere göre şekil verilmektedir.
- İri puntolu başlıklar çokça yer alır.
- Renkli zeminler kullanılır.
- Haberleri birbirinden ayırmak için kalın ve renkli çizgiler kullanılır.
- Haberler gruplandırılmaz, akıntılı bir şekilde verilir.
- Fotoğraf üzerine başlık kullanılır.
- Fotoğraf üzerine haber metni verildiği durumlarda görülür.
- İlk sayfa, gazetenin içindekiler sayfası görüntüsü verir.
- İlk sayfada olabildiğince çok sayıda haber ve fotoğraf verilir
- Dekupe yapılmış fotoğraflar kullanılır.

1.3. Gazete Tasarımında Görsellerin Kullanımı

Sayfa mizanpajında, fotoğraf, illüstrasyon, resim, grafik, diyagram, karikatür gibi unsurlara görsel malzeme denmektedir. Tipografik kurallar olduğu gibi görsellerin de sayfa düzenini sağlarken bir takım temel prensipleri vardır.

Hızlı yaşayan günümüz insanı için artık görsellik hiç olmadığı kadar büyük önem taşımaktadır. Bu ihtiyacı hisseden bazı basın kuruluşları da hem ihtiyacı gidermek hem de satışları artırmak için bol görsel unsurlu az yazılı dergi ve gazeteler çıkarmaya başlamışlardır (Biber ve Öztekin, 2006: 236).

1.3.1. Fotoğraf

Fotoğraflar, gazetelerin önemli ve dikkat çekici görsel öğeleridir. Gazetelerde kullanılan fotoğraflar, o sayfayı estetik göstermenin yanında haberin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Çağdaş tasarım anlayışıyla birlikte haberlerde fotoğraf kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu sayede sayfalarda sadece yazı ile oluşan tek-düze tasarımlar, fotoğraf kullanımı sayesinde çok daha çekici ve eğlendirici hale geldiler.

Gazete tasarımlarında sıkça kullanılan fotoğraf unsuru, bilinçli ve dikkatli bir şekilde sayfada yer almalıdır. Gelişi güzel kullanılan fotoğraflar sayfada karmaşaya ve dikkat kaybına yol açabilir. Bu sebeplerden dolayı tasarımcı fotoğraf kullanırken belli başlı kurallara dikkat etmelidir. Bu kurallar şöyle sıralanabilir; (Şeker, 2004: 81).

- Yapılan araştırmalar, bir sayfada çok sayıda küçük ebatlı fotoğraf kullanımının, görsel etki merkezinin dağılmasına ve sayfanın boğulmasına yol açtığını göstermektedir.
- İster aynı ister farklı habere ait olsun her sayfanın bir dominant fotoğrafı olmalıdır. Dominant fotoğrafın kullanımıyla sayfada dikkat çok daha iyi çekilecek ve haber metni daha iyi okutacaktır.
- Olaya ait fotoğraf kullanılmasına dikkat edilmeli, arşiv foto kullanımından kaçınılmalıdır.
- Okuyucunun göz hareketinin çizdiği şekil "Z" harfine benzemektedir
- Fotoğraf haber metninin içine gömülüyorsa, metin bir "U" ya da "L" sargısı oluşturmalıdır. Fotoğraf hiçbir zaman yazının altında yer almamalıdır.
- Fotoğraflar haber yazısının altında bulunmamalı, bunun yerine üstte veya haberin solunda bulunmalıdır. Fotoğraf yazının sağında bulunacaksa fotoğrafın diğer haberlerle karışmaması için haber ve ona ait fotoğraf çerçeve içine alınmalıdır (Tiryakioğlu, 2012: 35).
- Fotoğraf canlı olmalı, okuyucunun gözüne hitap etmelidir.
- Sayfanın ana fotoğrafı büyük olarak ve mümkünse ortada verilmeli, diğer haberlerde kullanılacak fotoğraflar küçük olmalıdır.
- Fotoğraflarda gereksiz yerler fotoğrafın anlam yükünü bozmayacak şekilde kırpılabilir diğer bir deyişle kadrajlanabilir.
- Birden fazla fotoğraf kullanıldığı durumda, fotoğrafları sayfaya dengeli dağıtmak gerekir. Fotoğrafların sağ ya da sol veya alt ya da üst bölümlerde yoğunlaşması dengeyi bozar. Bu dağıtımda "Z" kuralına uyulur.
- Sayfada yan yana birden fazla portre fotoğraf kullanılıyorsa tamamının aynı genişlikte ve uzunlukta olmasına dikkat edilmeli.
- Fotoğrafın sayfanın içine doğru bakması sağlanmalıdır.
- Sayfada yer alan yatay haberlerde fotoğrafın haber başlığının altına yerleştirilmesi, fotoğrafın hangi habere ait olduğunun kolay bir şekilde anlaşılmasını sağlar.

1.3.2. Grafik ve İllüstrasyonlar

Gazetelerde bazı bilgiler sadece grafiklerle anlatılabilmektedir. Özellikle ekonomi sayfalarındaki rakamsal değerleri bulunan haberler bu görsel malzemelerden yararlanılarak aktarılır. Grafik ve illüstrasyonlar günümüzde gazetelerde sıklıkla yer almaktadır. Hemen hemen her gün karşımıza çıkan bu görsel öğeler, gazete kuruluşlarında özellikle de son dönemlerde istihdam edilen özel illüstrasyon çizimcileri tarafından oluşturulmaktadır.

Bilginin yazı yerine grafikle aktarılması yöntemine infografik (bilgi grafiği) adı verilir. Bu infografik düzende haberin daha kolay anlaşılması için çizimlerden yararlanır. Metin yoluyla zor anlatılan olaylar, çizimler sayesinde okuyucu tarafından rahatça anlaşılır (Tunçel, 2008:55).

Bilgi tasarımının ana ilkesi izleyicisi için karmaşık bir veri yığınına anlaşılır ve anında ulaşılabilir kılmaktır. Bunu başarabilmek için, tasarımcılar geleneksel olarak veri guruplarını iyi tasarlanmış şemalar, grafikler veya diyagramlar şeklinde organize ederler (Twemlow, 2008: 106).

Gerçeküstü imajların oluşturulması, mizah duygusunun, doğallığın ve samimi bir atmosferin yaratılması aşamalarında illüstrasyonlar önemli rol oynamaktadırlar. Ayrıca illüstrasyonlar, fotoğraf ve diyagram grafikleriyle birlikte kullanılabilir. Bu düzenlemeler, sayfa üzerinde güçlü bir dinamizm yaratmakta etkili olabilir (Uçar, 2004: 164).

Yardımcı görsel malzeme olan grafik ve illüstrasyonların kullanımında şunlara dikkat edilmelidir.

- Grafik ve illüstrasyonlar sayfada ölçülü bir şekilde kullanılmalıdır.
- Sayfada kullanılan grafikler bilgi taşımalıdır. Sadece görsellik oluşturması için kullanılmamalıdır.
- Anlaşılması güç ve karmaşık konularda kullanılmalıdır.
- Grafik, illüstrasyon ve çizimlerin sayfa tasarımında kullanılırken, sayfa tasarımında fotoğraf kullanma ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

1.4. Gazete Tasarımında Yardımcı Öğelerin Kullanımı

Yardımcı unsurlar gazetelerdeki asıl unsurların (metin, fotoğraf, grafik, çizim ve illüstrasyon) kolayca anlaşılabilmesini sağlayan elemanlardır. Bu unsurlar ilk bakışta göze çarpmayan, asıl unsurlardan daha arka planda kalıp onları öne çıkartan unsurlardır (Tunçel, 2008:60). Yardımcı unsurlar renk, çizgi, çerçeve ve beyaz boşluklardan oluşur.

1.4.1. Renk

Sayfa mizanpajında renk kullanımı ofset baskı³ ve bilgisayar teknolojisinin sayfa düzenleme alanına girmesiyle sık kullanılmaya başlanmıştır. Renk sayfaya hareket kazandırmak ve okunabilirliği artırmak amacıyla kullanılmaktadır.

Sayfada kullanılan tüm unsurların kuralı olduğu gibi renk kullanımında da temel kuralları vardır. Bu kurallar şöyle sıralanabilir; (Şeker, 2004: 89).

- Her haberin altına zemin rengi atmak doğru değildir. Zemin sınırlı kullanımı olan bir unsurdur
- Haber metnin altına atılan zemin çok yoğun olmamalıdır. Tram değerleri yüksek tutulmamalıdır.
- Zemin renginde pastel renklerin kullanımına dikkat edilmelidir. Genelde açık tondaki zemin renkleri tercih edilir.
- Bir gazetede çok farklı renkler kullanılmamalıdır.

1.4.2. Çizgi ve Çerçeve

Çizgi ve çerçeve kullanımının öncelikli amacı haberleri birbirinden ayırmaktır. Bunun yanında çizgi ve çerçeve görsel farklılık yaratma ve estetiği artırmak için de kullanılır.

Çizgi ve çerçeve kullanımında dikkat edilmesi gereken kurallar şunlardır; (Şeker, 2004: 91).

- Çizgi ve çerçevenin amacı sayfayı rahatlatmaktır. Çizgiler kalın ve gösterişli olmamalıdır.
- Yaygın anlayış, dikey çizgilerin 0,3 punto, yatay çizgilerin ise üç puntoyu aşmayacak kalınlıkta kullanılmalıdır
- Bu yardımcı unsurların haberin önüne geçmemesi için bu unsurlar dikkat çekici renklerde oluşturulmamalıdır.
- Çizgileri kullanırken stillerine de dikkat edilmelidir. Aşırı süslü çizgiler tercih edilmemelidir.

1.4.3. Beyaz Boşluklar

Beyaz alanlar, bir grafik düzenleme işlemi sırasında, sayfa elemanları arasında boş kalan, herhangi bir yazı ya da resim barındırmayan alanlardır. Tasarımda bilinçli veya bilinçsiz olarak boş bırakılan bu alanlara "beyaz alanlar" denmesinin sebebi kâğıdın rengi olan beyazın etkisindedir. Fakat beyaz alanlar (white spaces) dediğimizde sadece rengi beyaz olan alanlar değil, rengi her ne olursa olsun elemanlar arasında boş bırakılan negatif alanlar akla gelmelidir. Bu yüzden beyaz alanları negatif alanlar (negative spaces) ya da boş alanlar (empty spaces) olarak da adlandırabiliriz. Bir sayfa tasarımcı sayfanın üzerindeki pozitif alanları

³ Ofset Baskı; Suyun yağ ile birbirine karışmama prensibine dayanır. Düz bir baskı tekniğidir. Görsel kalite bakımından en gelişmiş çoğaltım tekniklerinin başında gelir (Kansu ve Köse, 2008: 4).

düzenlediği kadar negatif alanları da düzenler ve hesaplar. Bu nedenle boşluklar da tasarımda kullanılan önemli bir tasarım öğesidir. Kuşkusuz iyi bir sayfa düzeni için boşluğun iyi kullanılması gerekmektedir (Kılıçkaya, 2007:20).

Gazetelerde okunabilirliği artıran, okuyucuyu rahatlatan, sayfaların bozulmasını önleyen, sayfadaki kalabalığı ve karmaşayı engelleyen bir uygulamadır beyaz boşluk. Sayfalarda beyaz boşluklara yer verilmemesi ya da beyaz boşlukların hatalı kullanımı sayfaya estetik açıdan zarar verir Sayfada tasarımda beyaz boşluk kullanılırken şu kurallara dikkat edilir; (Tunçel, 2008:61).

- Başlık, alt başlık, fotoğraf altı başlık, iki haber arasındaki uzaklık, gibi unsurların arasındaki beyaz boşluk dengeli kullanılmalıdır.

- Sayfa tasarımcı beyaz boşlukları elindeki haberi ve görseli daha belirgin bir şekilde ortaya çıkarmak için kullanmalıdır.

- Sayfaların bütünlük oluşturması açısından kullanılan boşlukların bir standardı olması gerekmektedir. Boşlukların standart bırakılması düzenlilik izlenimi açısından önemlidir.

- Sayfada boşluklar dengeli bir şekilde yerleştirilmelidir.

2. Adana Yerel Gazetelerinin Gazete Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın, teorik ve uygulamaya yönelik olmak üzere iki amacı bulunmaktadır. Teorik amacı; sayfa tasarımının unsurları, doğru kullanımları, önemi ve gazete tasarımındaki temel prensiplerini, örnek şekiller vererek açıklamaktır. Araştırmanın uygulamaya yönelik amacı ise; teorik olarak verilen bilgiler kapsamında, Adana ilinde günlük yayınlanmakta olan yerel gazetelerin sayfa tasarımlarının gazete tasarım ilkelerine uygunluklarını incelemektir.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacı doğrultusunda ilerleyebilmek için nitel araştırma çalışması yapılmıştır. Çünkü bu araştırma yöntemi, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Bu araştırma yöntemi genel olarak nicelik, kapsam, yoğunluk veya frekans terimleriyle kesin bir şekilde sınınamayan ve ölçülemeyen çalışma ve süreçlerde uygulanmaktadır (Yılmaztürk, 2011:71).

Bu çalışmada genelleme yapmak değil mevcut durumun analizi yapılmaya çalışılmıştır. Çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm ayrıntılarıyla incelemek, sağlam gözlemlere dayanan sonuçlar ortaya koymak amaç edinildiğinden, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum (örnek olay) çalışması yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi, durum çalışması, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı, birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma yöntemi olmasıdır.

2.3. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Adana ilinde günlük yayınlanan yerel gazeteler oluşturmaktadır. Basın İlan Kurumu verilerine göre Adana ilinde günlük yayın yapan 18 gazete vardır (<http://www.bik.gov.tr/7Nisan2014>). Bunların hepsinin bir araştırmada incelenmesi oldukça geniş bir zaman gerektireceğinden, çalışmada basit rastlantısal (tesadüfi) örnekleme yöntemi seçilmiştir. Adana'da günlük yayın yapan 18 gazete arasından, Adana Haber, Çukurova Press, Ekspres, ve Sonnokta gazeteleri örnekleme dâhil edilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın başında belirlenen amaçla ilgili verilerin toplanmasında, Adana Haber, Çukurova Press, Ekspres ve Sonnokta gazetelerinin 2014 Nisan ayının 7. ve 11. günleri arası beş günlük sayılarının tamamı ve tüm sayfaları kullanılarak doküman inceleme ve betimsel analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır.

2.5. Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Elde edilen verilerin düzenlenerek yorumlanmış biçimde okuyucuya sunulması amacıyla betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. "Çünkü betimsel yöntem; durum saptamak amacıyla verilerin derlenmesi ve profil çıkarılması esasına dayanmaktadır." (Yılmaztürk, 2011:76). Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir bir takım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Bu bağlamda veriler, araştırmanın teorik kısmının ortaya koyduğu ilkeler doğrultusunda organize edilerek özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

2.6. Bulgular

Araştırmanın bulguları oluşturulurken teorik kapsamda verilen bilgilerle, örnekleme alınan 4 yerel gazetenin sayfaları incelenmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın Bulgularında Aranan Özellikler

Temel Bulgular	Temel Bulgularda Ön Plana Çıkan Unsurlar
Tipografi Kullanımı	Uygun harf seçimi, espas, başlık kullanımı, metin blok seçimi, tipografi vurgusu ve sütun sayısı
Görsellerin Kullanımı	Fotoğraf, grafik ve illüstrasyonlar
Yardımcı Öğe Kullanımı	Renk, çizgi ve çerçeve, beyaz boşluk
Sayfa Düzeni	Modüler, bulvar, vitrin sayfa düzeni
Grid Kullanımı	Sütun ve fotoğraf düzeni

2.6.1. Tipografi Kullanımı

2.6.1.1. Uygun Harf Seçimi

Günümüzde gazeteler en çok “şerifli” tırnaklı yazı karakterlerini tercih etmektedir. Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki tırnaklı ve küçük harflerle dizilmiş metinler çok daha akıcı bir şekilde okunmaktadır (Şeker, 2004: 49).

Şekil 1’de yer alan her iki gazete haber metinlerinde tırnaklı yazı karakterlerini tercih ederek, okunurluk seviyesini artırmıştır. Ayrıca haber spotlarında tırnaklı yazı karakterini daha büyük puntolu ve kalın kullanarak tipografik vurgu yaratılmaya çalışılmıştır. Şekil 1’de her iki gazetede yer alan haber metinlerinde serifsiz, (tırnaksız) yazı karakterleri tercih edilmiştir. Okunurluk ve gereksiz bir düzenlemeden kaçınmak amacıyla mümkün olan en az çeşitte yazı karakteri kullanılmıştır. Böylece farklı font kullanımından kaynaklanan kargaşanın önüne geçilmiştir.

Şekil 1: Şerifli (Tırnaklı) Yazı Karakteri Kullanılmış Gazeteler

Adana Haber Gazetesi

Express Gazetesi

Kaynak: 9 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi), 7 Nisan 2014 (Expres Gazetesi)

2.6.1.2. Metin Blok Seçimi

Yazının sola blok olması harf aralarının daha düzgün olmasını, daha az kesme işaretlerinin yer almasını sağlar (Tiryakioğlu, 2012: 52). Özellikle ülkemizde gazetelerde soldan blok ve iki yana blok sistemi okunurluk açısından sıklıkla tercih edilmektedir.

Şekil 2: Şerifsiz (tırnaksız) Yazı Karakteri Kullanılmış Gazeteler

Çukurova Press Gazetesi

Son Nokta Gazetesi

Kaynak: 7 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 7 Nisan 2014 (Son Nokta Gazetesi)

İki yana blok sistemi sayfa üzerinde dengeli bir gri alan oluşturulmasına yardımcı olur. Şekil 1’de görüldüğü gibi Adana haber gazetesinde metin düzenleme olarak sola blok yöntemi tercih edilirken Adana Express gazetesinde her iki yana blok düzeni kullanılmıştır. Böylece daha düzenli ve okunur sütunlar elde edilmiştir.

Şekil 2’de yer alan gazetelerden Çukurova Press gazetesi sola blok Sonnokta gazetesi ise iki yana blok sistemini kullanmıştır. İncelenen dört gazetede de bloklama yönünden bir sıkıntı görülmemektedir. Yine bu dört gazete örneğinde de başlık yazısı için kullanılan büyük puntolu yazı ve alt başlıkta kullanılan ve metin yazısına göre daha kalın kullanılarak ağırlık vurgusu elde edilmesiyle oluşan yazılarda tipografik vurgu kuralına uyulduğu gözlemlenmiştir.

2.6.1.3. Espas (Boşluk) Kullanımı Hatası

Harfler arasında belirli boşluklar bırakmaya espaslama denmektedir. Harf arası ve kelime arası boşluklar tasarımcı tarafından iyi dengelenmelidir. Fazla açıklık ve darlık değerine sahip bir haber metninin okunurluğu kuşkusuz güçleşecektir. Yerel gazete tasarımlarında sıklıkla karşılaştığımız bu tipografi hatası okuyucuyu ciddi anlamda rahatsız etmekte ve haberi metinden uzaklaştırmaktadır.

Şekil 3'te Ekspres ve Sonnokta gazetesinde espas (boşluk) hatasının incelenen nüshalarında yer yer yapıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle dar sütun seçimlerinde ve tasarımda kullanılan fotoğrafın veya herhangi bir görselin metin sütununu sıkıştırması sonucu harfler ve kelime aralarının bozulduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3: Kelimeler Arası Espas (Boşluk) Hatası

Ekspres Gazetesi

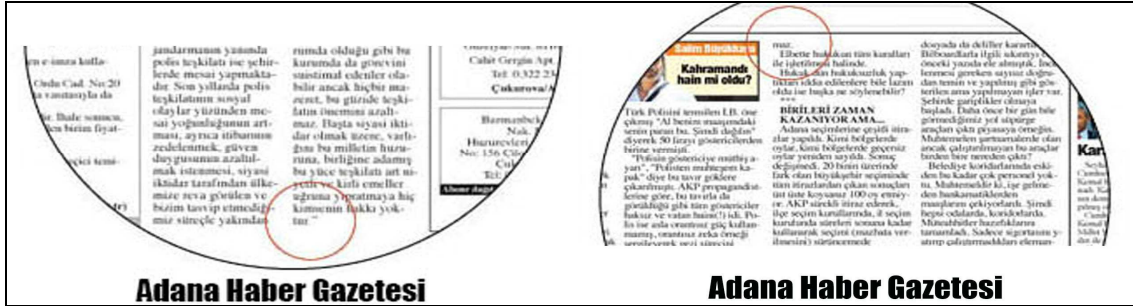
Son Nokta Gazetesi

Kaynak: 7 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 7 Nisan 2014 (Son Nokta Gazetesi)

2.6.1.4. Dul ve Yetim Sözcük Hatası

Bir başka yaygın tipografi hatası ise "dul sözcük" ve "yetim sözcük" şeklinde adlandırdığımız boşlukta kalan sözcük durumudur. Metin bloklarında tireleme yapılınsın veya yapılmınsın, son satırdaki sözcük için karakter sayısı en az yedi olmalıdır. Yedi karakterden küçük sözcükler "dul sözcük" şeklinde tanımlanan bir tipografi yanlışını ortaya çıkarmaktadır (Uçar, 2004: 129).

Şekil 4: Dul ve Yetim Sözcük Hatası

Adana Haber Gazetesi

Adana Haber Gazetesi

Kaynak: 9-10 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi)

Tipografide dul ve yetim sözcük hatası okuma rahatlığı açısından sıkıntı yaratmaktadır. Şekil 4'te, 5'te ve 6'da örnekleri görüldüğü gibi bu çalışmada örneklemlenilen dört gazetenin tüm sayılarında bu tipografi hatasının sık sık yapıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle köşe yazılarında ve dar sütunla dizilmiş haberlerde yetim ve dul sözcüğe daha çok rastlanmıştır.

Şekil 5: Dul ve Yetim Sözcük Hatası

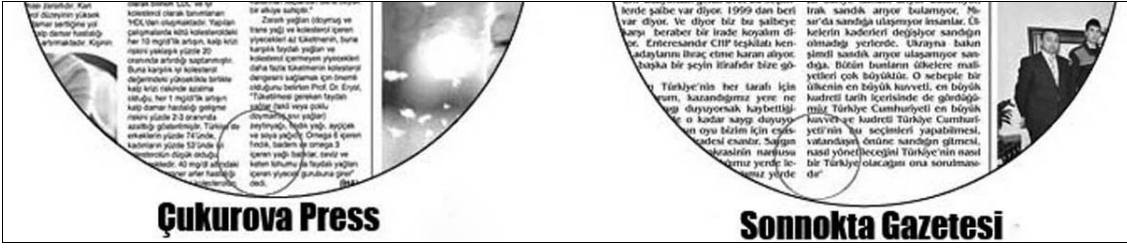
Ekspres Gazetesi

Ekspres Gazetesi

Kaynak: 8-11 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi)

Tasarımcıların gözünden sıklıkla kaçan bu tipografi hatası görsel açıdan satır sonlarında son derece kötü ve okunaksız bir şekilde yer almaktadır. Bilinçli tasarımcılar bu durumu çok çabuk fark edebilmektedir.

Şekil 6: Dul ve Yetim Sözcük Hatası

Kaynak: 10 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 7 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi)

2.6.1.5. Tipografik Açıdan Başlık Kullanımı

Bir gazete sayfası üzerinde ilk göze çarpan kuşkusuz başlıktır. Bu nedenle başlığın karakter seçimi ve boyutu çok önemlidir. Bu noktada kullanılacak font ve stil gazetenin kimliğini yansıtacaktır.

Şekil 7: Aynı Sayfada Birden Fazla Kalın Başlık Kullanımı

Kaynak: 11 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi)

Tipografi açısından başlığı ele aldığımızda aynı sayfada birden fazla kalın başlık kullanımı doğru değildir. Kullanıldığında sayfada görsel karmaşa meydana gelmekte ve vurgulanmak istenen tam olarak anlaşılammaktadır.

Aşağıda yer alan şekil 8'de görüldüğü gibi çalışmada incelenen dört gazetede de bu tipografi hatası sıklıkla tekrarlanmıştır. Bu hatanın yansira haber başlıklarının espas aralıklarının kiminde fazla kiminde çok az olduğu gözlemlenmiştir

Şekil 8: Aynı Sayfada Birden Fazla Kalın Başlık Kullanımı

Kaynak: 7 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 10 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi),

8 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 10 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi)

Şekil 9: Aynı Sayfada Birden Fazla Farklı Fonttan Başlık Kullanımı

Kaynak: 7 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 10 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi), 8 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 10 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi)

Gazete sayfasında yer alan her haber başlığının farklı fonttan dizilmesi çok büyük bir acemiliktir (Şeker, 2004: 22). Haber başlığı ve metin farklı fontlardan oluşturulmamalıdır. Şekil 9'da yer alan örnekte de yer aldığı gibi incelenen gazetelerde bu kurala dikkat edilmediği gözlenmiştir.

2.6.2. Görsellerin Kullanımı

Sayfa tasarımında, fotoğraf, illüstrasyon, grafik, vb. unsurlara görsel malzeme denmektedir. Sayfa tasarımında tipografik kurallar olduğu gibi görsellerin de kullanımında bir takım prensipler söz konusudur. Görsel unsurlar yazı alanına veya herhangi bir sayfaya yerleştirilirken veya bir yazıyla ilişkilendirilirken çok dikkat edilmelidir. Bu noktada yapılacak bir hata okurun konsantrasyonunu ve haber takibini zorlaştıracaktır.

2.6.2.1. Fazla Fotoğraf Kullanımı

Şüphesiz, günümüzde gazetelerde en çok kullanılan görsel unsur fotoğraf olmaktadır. Fotoğraf gazete tasarımında bilinçli ve dikkatli bir şekilde sayfada yer almalıdır. Gelişigüzel kullanılan fotoğraflar sayfada karmaşa ve dikkat kaybına yol açabilmektedir. Yapılan araştırmalar, bir sayfada çok sayıda küçük ebatlı fotoğraf kullanımının, görsel etki merkezinin dağılmasına ve sayfanın boğulmasına yol açtığını göstermektedir (Şeker, 2004: 81).

Şekil 10: Bir Sayfada Çok Sayıda Fotoğraf Kullanımı

Kaynak: 11 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi)

Aşağıda şekil 10'da yer alan örnek gazete nüshalarında da görüldüğü gibi gazetelerde fazla fotoğraf kullanımından kaynaklanan görsel kullanım hatası gözlemlenmiştir. Birden fazla ve hemen hemen aynı boylarda kullanılan bu görseller sayfayı boğmuş ve sayfada kargaşaya yol açmıştır.

Özellikle yerel gazetelerde sıklıkla karşılaştığımız fazla ve bilinçsizce kullanılan fotoğraflar sayfayı sıkıcı bir hale sokmakta ve sayfanın sıkışık bir görünüm almasına sebep olmaktadır. Ayrıca sayfalarda yer alan fotoğrafların kadrage ayarlarının doğru bir şekilde ayarlanmadığı, fotoğraf karelerinde gereksiz detayların yer aldığı gözlemlenmiştir.

2.6.2.2. Haber Altı Fotoğraf Kullanımı

Gazete sayfasında fotoğraflar haber metninin altında bulunmamalı, bunun yerine üstte veya haberin solunda bulunmalıdır (Tiryakioğlu, 2012: 35). Gazete tasarımında haber metnin hemen altına fotoğraf verilmesi yanlış bir uygulama olarak bilinmektedir. Ulusal gazete tasarımlarında çok nadir görülen bu yanlış uygulama yerel gazetelerde biraz daha sık görülmektedir. Fotoğraf haber metninin içine gömülüyorsa, metin bir "U" ya da "L" sargısı oluşturmalıdır. Fotoğraf hiçbir zaman haber metninin veya yazının altında yer almamalıdır (Şeker, 2004: 84).

Şekil 11'de yer alan örnek haberlerde görüldüğü gibi haber metnin hemen altında haberin fotoğrafı yerleştirilmiştir. Bu gazete sayfa tasarımında beklenen bir yerleşim modeli değildir. Örnekleme alınan dört gazetenin üçünde (Sonnokta, Ekspres ve Çukurova Press) gazetelerinde bu yanlış kullanımın sık sık tekrar ettiği gözlemlenmiştir. Diğer bir gazete olan Adana Haber gazetesinde ise bu yanlışın yapılmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 11: Haber Yazısı Altı Fotoğraf Kullanımı Hatası

Kaynak: 7 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi)

2.6.2.3. Grafik ve İllüstrasyon Kullanımı

Gazete sayfa tasarımında bir haber veya yazının fotoğrafı olmayabilir. Bu gibi durumlarda haber metnini görsel açıdan desteklemek için çizim, grafik ve illüstrasyonlara başvurulur. Bu çalışmada incelenen dört yerel gazetede haberleri görsel açıdan desteklemek ve zenginlik katmak için kullanılan illüstrasyonlara ve grafiklere yer verilmediği tespit edilmiştir.

2.6.3. Yardımcı Öğelerin Kullanımı

Yardımcı unsurlar gazetelerdeki asıl unsurların (metin, fotoğraf, grafik, çizim ve illüstrasyon) kolayca anlaşılabilmesini sağlayan elemanlardır. Bu unsurlar çok ön planda olmayıp asıl unsurları ön plana çıkarmak için kullanılmaktadır. Yardımcı unsurlar renk, çizgi, çerçeve ve beyaz boşluklardan oluşmaktadır.

2.6.3.1. Zemin Rengi Kullanımı

Renk sayfaya hareket kazandırmak ve okunabilirliği artırmak için kullanılmaktadır. Sayfa tasarımında her unsurun kullanımın temel prensipleri olduğu gibi renk kullanımında bir takım kuralları vardır.

Türk gazetelerinde 80'li yıllar boyunca uygulanan her haberin altına başka bir renkte zemin atma, beyaz zemin bırakmama ilkesine dayanan anlayış sayfayı boğmakta, okuma güçlüğü yaratmaktadır. Her haberin altına zemin rengi atmak doğru değildir. Zemin sınırlı kullanımı olan bir unsurdur (Şeker, 2004: 89).

Şekil 12: Haber Altı Renkli Zemin Kullanımı

Kaynak: 9 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 7 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi)

Yukarıda yer alan şekil 12’de bir sayfada birden çok haber altı zemin kullanımına örnekler gösterilmiştir. Bu sayfalarda yer alan hemen hemen tüm haberlerin altına farklı renklerde zemin rengi uygulanmıştır. Sayfaların bu yanlış uygulama ile boğulduğu ve okuma güçlüğüne ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Çalışmada incelenen diğer iki gazetede ise gazetelerin birinci sayfa ve son sayfaları hariç siyah beyaz basıldığı için zemin rengi kullanımı oldukça sınırlıdır.

2.6.3.2. Çizgi ve Çerçeve Kullanımı

Gazete tasarımında kullanılan bir diğer önemli yardımcı unsur ise çizgi ve çerçeve kullanımıdır. Bu unsurun öncelikli amacı haberleri birbirinden ayırmaktır. Çizgi ve çerçeve kullanımı ile görsel farklılık yaratılmak amaçlanmaktadır.

Şekil 13: Çizgi ve Çerçeve Kullanımı

Kaynak: 8 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 8 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 9 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi)

Şekil 13’te görüldüğü gibi incelemeye alınan dört gazetede de çizgi ve çerçeve unsurlarının haberleri ve köşe yazılarını birbirinden ayırma adına başarılı bir şekilde uygulandığı gözlemlenmiştir. Çizgiler abartılmadan çok kalın verilmeden kullanılmıştır. Böylece çizgilerin haberin önüne geçmesi ve dikkat dağıtması engellenmiştir.

2.6.3.3. Beyaz Boşluk Kullanımı

Beyaz boşluklar gazete tasarımında bir başka yardımcı unsur olarak bilinmektedir. Tasarımda bilinçli ya da bilinçsiz olarak boş bırakılan bu alanlara beyaz boşluk denmesinin sebebi kâğıdın rengi olan beyazın etkisidir.

Beyaz boşluk gazetelerde okunabilirliği artıran, okuyucuyu rahatlatan, sayfaların bozulmasını önleyen, sayfadaki kalabalığı ve karmaşayı engelleyen bir uygulamadır. Sayfalarda beyaz boşluklara yer verilmemesi ya da boşlukların hatalı kullanımı sayfaya estetik açıdan zarar verir (Tunçel, 2008:61). Çalışma örneğinde yer alan dört yerel gazetede başlık, altbaşlık, iki haber arası uzaklık gibi unsurların arasındaki beyaz boşluğun dengeli ve standart bir ölçü ile kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

2.6.4. Sayfa Düzeni

15. yüzyıldan 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar gazete basımında kullanılan teknoloji tipo baskı yönüydü. Bu dönemde teknolojik olanaklarında yetersizliği ile gazetelerin sayfa düzenlerinde çok büyük farklılıklar gözlemlenmemiştir. Bu dönemdeki sayfa düzenine klasik sayfa düzeni denmektedir.

20. yüzyılın ortalarından itibaren ofset teknolojisi ve getirdiği yeniliklerle beraber oluşturulan gazetelere ise çağdaş sayfa yaklaşımları denmiştir. Çağdaş sayfa düzeni yaklaşımları kendi arasında üç gruba ayrılmaktadır. Modüler sayfa düzeni, bulvar tipi sayfa düzeni ve vitrin sayfa düzenidir.

Şekil 14: Vitrin Tipi Sayfa Düzeni

Kaynak: 11 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi), 11 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi), 11 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 7 Nisan 2014 (Adana Haber Gazetesi)

Birinci sayfadan, iç sayfalara haberin anonslandığı sayfa düzenine vitrin sayfa düzeni denmektedir. Vitrin sayfa düzeninde haberler spot halinde sunulurken, ana sayfada çok fazla haber ve başlığa yer verilmektedir. Bu uygulamada amaç, iç sayfalarda aktarılan önemli haberleri okuyucuya birinci sayfadan duyurmaktır (Bıyık, 2007:188).

Şekil 14'te görüldüğü gibi araştırma için örnekleme alınan dört gazetenin birinci sayfalarının vitrin tipi sayfa düzeniyle oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Birinci sayfada başlıkların büyük puntolarla oluşturulduğu, çizgi çerçeve ve kontürün sıklıkla kullanıldığı, beyaz alan kullanımına çok büyük önem verilmediği, pek çok haberin zeminine renk atıldığı, sayfalarda metin yoğunluğunun az olduğu gözlemlenmiştir.

2.6.5. Grid Kullanımı

Gazete tasarımında metinleri, fotoğrafları ve benzeri görselleri düzenli bir şekilde yerleştirmek için grid dediğimiz ızgaraları kullanırız. Tasarımda kullandığımız bu kılavuz çizgiler sayesinde çok daha etkili tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Günümüzde birçok gazete grid sistemini kullanmaktadır. Bu sistem tasarımının işini de kolaylaştırmaktadır. Ayrıca iyi bir grid sistemi gazetenin görsel bir kimlik yakalaması için çok önemlidir.

Şekil 15: Grid Kullanımı

Kaynak: 7-10 Nisan 2014 (Çukurova Press Gazetesi), 8-9 Nisan 2014 (Ekspres Gazetesi)

Çalışma örneğine dâhil edilen dört yerel gazeteden Adana Haber gazetesi hariç diğer üç gazetenin belirli bir grid sisteminin olmadığı gözlemlenmiştir. Şekil 15'te görüldüğü gibi Çukurova Press gazetesinin farklı tarihlerde aynı sayfanın sütun dizilimlerinin ve haber yerleşim yerlerinin çok farklı olduğu gözlemlenmektedir.

Ekspres gazetesinde de grid sistemi kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Şekil 16' da görüldüğü gibi gazetenin sayfa numarası ve tarih haricinde tüm sayfa unsurlarının değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir. Kimi haberlerde dar sütun kullanılırken kimi haberlerde daha geniş sütunlar kullanılmıştır.

Sonnokta gazetesinde bir grid sisteminin kullanıldığından bahsetmek çok zordur. Şekil 17'de yer alan örnek sayfalardan da görüldüğü gibi sayfalarda yer alan haberlerin sütun genişliklerinin ve sayılarının birbirinden çok farklı olduğu, fotoğrafların belirli bir düzende dizilmediği gözlemlenmiştir.

Şekil 16: Grid Kullanımı

Kaynak: 7-11 Nisan 2014 (Sonnokta Gazetesi)

3.7. Değerlendirme ve Yorum

Günlük hayatımızda grafik tasarımının görsel elemanlarının okuyucuyla yoğun bir şekilde iletişim içinde olduğu alanlardan biri de gazete tasarımlarıdır. Gazete tasarımı içeriğin görsel unsurlarla beraber etkili ve estetik bir şekilde kullanılmasıdır. Görsel mesajların oluşturulması ve üretilmesi büyük ölçüde tasarımla sağlanmaktadır. Bu noktadan hareketle tasarımcı, sözel ile görsel arasındaki ilişkiyi iyi bir derecede bilmek, görsel tasarım unsurlarını iyi tanıyıp bir araya getirmek zorundadır.

Birçok görsel etkinin hedef kitleyle buluştuğu bir alan olarak seçilen gazetelerin, etkili ve iletişim sürecini başarıyla tamamlayan bir vurgu yaratması esas alınmalıdır. Tasarım olarak bakıldığında Türkiye’de ulusal anlamda birkaç gazete dışında (Zaman, Cumhuriyet, Radikal) tasarımına önem veren gazete bulunmamaktadır. Diğer gazeteler tamamen kâr amacı ile kitle gazetesi olmayı hedeflemektedir. Bu tip gazetelerin özellikle birinci sayfalarında bol haber ve fotoğrafla dikkat çekmektedir. Sayfa tasarım ilkelerinden uzak sayfalar sıklıkla görülmektedir. Yaygın medyanın bir nevi taklitçisi durumunda olan yerel medyada da durum çok farklı değildir.

Bu bağlamda araştırmanın konusunu oluşturan Adana yerel gazeteleri görsel iletişim elemanlarının etkili ve çeşitli şekillerde kullanılmasına olanak veren bir alan olduğu için çalışma konusu olarak seçilmeye uygun görülmüştür.

Öncelikle Adana ilinde Basın İlan Kurumunun nisan ayı verilerine göre günlük yayın yapan 18 gazetenin varlığı tespit edilmiştir. Bunların hepsinin bir çalışmada incelenmesinin zorluğu nedeniyle, uygun örneklem modeliyle dört adet gazete seçilerek çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada seçilen gazeteler nitel araştırma yöntemi kullanılarak sayfa tasarım ilke ve elemanlarının kullanımı bakımından kendi içinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgularla şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Sayfa tasarımında en önemli görsel etkiyi şüphesiz tipografik ilke ve elemanları oluşturmaktadır. Çalışma örnekleminde incelenen dört yerel gazeteden elde edilen sonuçlar doğrultusunda tipografik açıdan birçok hataların olduğu sonucuna varılmıştır. İncelenen gazetelerde önemli bir tipografi hatası olan “yetim sözcük” ve “dul sözcük” kullanımının çok sık yapıldığı tespit edilmiştir. Yine bu gazetelerde sayfada bulunan haberlerin başlıklarının farklı fontlarla oluşturulduğu görülmüştür. Her haber başlığının farklı bir fonttan dizilmesi büyük bir acemilik olarak bilinmektedir. Ayrıca bu gazetelerde bir sayfada birden fazla kalın başlık kullanımından kaynaklanan hataların da yapıldığı belirlenmiştir. Gazetelerin yazı karakteri ve metin hizalama yönünden herhangi bir sıkıntı yaratacak durumlarının olmadığı ve bu seçimlerde tipografik kurallara uydukları gözlemlenmiştir.

- Sayfa tasarımının temel prensiplerine göre incelenen gazetelerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, sayfa tasarımında görsellerin kullanım prensipleri açısından ele alınan gazetelerde birçok hata tespit edilmiştir. Sayfalarda aynı ebatlarda birden fazla fotoğraf kullanımından kaynaklanan algıyı güçleştiren karmaşaların olduğu gözlemlenmiştir. Bir başka önemli hata da haber metnin altında fotoğraf kullanımınıdır. Örnekleme alınan dört gazetenin üçünde (Sonnokta, Ekspres ve Çukurova Press) gazetelerinde bu yanlış kullanım sık sık tekrar edilmiştir. Görsel unsurlardan grafik ve illüstrasyonlara çalışmada yer alan gazetelerde rastlanmamıştır.

- Sayfa tasarımında yardımcı unsurlardan biri olan çizgi ve çerçeve uygulamasının incelenen dört gazetede başarılı bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yine bir başka önemli yardımcı unsur olan renk kullanımında ise bazı temel hatalara rastlanmıştır. Özellikle bir sayfada yer alan tüm haberlerin altına renk atılması yanlış bir uygulamadır. Çalışmada incelenen Çukurova Press ve Adana Haber gazetelerinde bu yanlış uygulama tespit edilmiştir. Araştırmada yer alan diğer iki gazete olan Sonnokta ve Ekspres gazetele-

rinde siyah beyaz baskıdan dolayı renk kullanımına rastlanmamıştır. Gazete tasarımında bir başka önemli yardımcı unsur da beyaz boşluktur. Çalışma örneğinde yer alan dört yerel gazetede başlık, alt başlık, iki haber arası uzaklık gibi unsurların arasındaki beyaz boşluğun dengeli ve standart bir ölçü ile kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

• Örneklem içerisinde yer alan gazetelerin birinci sayfalarının vitrin tipi sayfa düzeniyle oluşturulduğu tespit edilmiştir. Birinci sayfada başlıkların büyük puntolarla oluşturulduğu, çizgi, çerçeve ve kontürün sıklıkla kullanıldığı, beyaz alan kullanımına çok büyük önem verilmediği, pek çok haberin zeminine renk atıldığı, sayfalarda metin yoğunluğunun az olduğu gözlemlenmiştir.

• Yapılan döküman analizi sonucunda Adana Haber gazetesi hariç diğer gazetelerde haberlerin ve fotoğrafların sayfada yerleştirilmesi için belirli bir grid sisteminin kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Gazete sayfa numarası ve tarihi haricinde sayfada yer alan diğer tüm tasarım unsurlarının değişkenlik gösterdiği ve sayfaların bir bütünlük taşımadığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Sayfa düzeni, tasarım unsurlarının belirlenen sayfa üzerinde etkili, bilinçli ve düzenli şekilde oluşturulmasıdır. Sayfa tasarımının öncelikli amacı, verilmek istenen bilgiyi, mesajı en hızlı ve en anlaşılır şekilde okura ulaştırmaktır. Sayfa tasarımını grafik tasarımın kurallarından ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu bağlamda iyi bir sayfa mizanpajı için genel grafik kurallarının iyi bilinmesi gerekmektedir.

Türkiye’de ulusal anlamda yayın yapan gazeteler göz önüne alındığında sayfa tasarımına önem veren gazete sayısı bir elin parmak sayısını geçmemektedir. Gazete tasarım kurallarından çok uzakta olan bu gazeteler ortaya koyduğu sayfa düzenlemeleri ile bu konuya önem vermediklerini göstermektedirler. Ulusal gazetelerin taklitçisi konumunda olan yerel gazetelerde de durum çok farklı değildir. Birbirinin kopyası durumunda olan yerel gazeteler birçok tasarım yanlışlarıyla ön plana çıkmaktadırlar. Kuşkusuz bir gazeteyi diğerinden farklı kılan içeriğinin yanı sıra sayfa tasarımıdır. Türkiye’de sadece kurumsallaşmış birkaç gazetenin kendine özgü bir tasarım anlayışı vardır. Günümüz sadık okurları gazetesini öncelikle tasarımından tanımaktadır. Gazetelerde hangi haberin önemli olduğunu, hangi fotoğrafa önce bakılması gerektiğini belirleyen kuşkusuz sayfa tasarımıdır.

Yapılan bu çalışmada Adana ilinde yayınlanmakta olan Adana Haber, Çukurova Press, Sonnokta ve Ekspres gazeteleri gazete tasarım ilkelerinin kullanımı açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; temel sayfa tasarımı ilkeleri, tipografi ilkeleri, görsel tasarım ilkeleri, yardımcı öğe kullanımı, sayfa düzeni ve grid kullanımı gibi kuralların gerektiği gibi kullanılmadığı gözlemlenmiştir. dört gazetede okunurluğu güçleştiren, sayfada karmaşaya yol açan, okuyucunun algısını güçleştiren çok ciddi tasarım hatalarının olduğu tespit edilmiştir.

Gazete sayfalarında aynı boyut ve farklı fontlardan oluşturulan başlıklar sıklıkla kullanılmıştır. Okuyucunun dikkatini dağıtan bu uygulama gazetelerin okunurluğuna olumsuz olarak etki etmiştir. Yine gazete sayfalarında yanlış fotoğraf kullanımından kaynaklanan sıkıntılarda gözlemlenmiştir. Genellikle sayfalarda bir odak noktasının olmadığı ve görsel unsurların sayfaya dengeli bir şekilde yerleştirilemediği tespit edilmiştir.

Tasarımı hangi tarz (modüler veya yığma) olursa olsun gazeteler, ilk sayfadan başlayarak son sayfaya kadar bir ‘bütünlük ve düzen’ içinde olmalıdır. Bir sayfa tasarım sürecinde çalışmaya düzen, tertip getiren sayfa unsurlarının doğru şekilde yerleşmesini sağlayan grid sistemidir. Çalışmada ele alınan gazetelerin üçünde belirli bir grid sistemine rastlanmamıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanarak şu öneriler geliştirilmiştir.

• Yerel ve ulusal alanda yayın yapan gazetelerin, sayfa tasarımı aşamasında yer alan çalışanlarına, sayfa düzeni ve temel gazete tasarım ilkeleri hakkında konunun uzmanları tarafından eğitim verilebilir.

• Sayfa tasarımı ve özellikle de gazete sayfa düzeninin temel prensipleri hakkında bilgi ve deneyimlerin artması için Türkçe kaynak kitap, eğitim CD’leri, online video sunumları gibi yayınlara tasarımcıların ulaşması sağlanabilir.

• İletişim Fakültelerinde eğitim gören öğrencilere, masaüstü yayıncılıkta sayfa tasarımındaki grafik öğelerinin etkili kullanımı, sayfa tasarım prensipleri hakkında sunumlar düzenlenebilir.

• Sayfa düzeni ile ilgili alan uzmanı öğretim üyelerinin vereceği konferanslar ve kurslar yararlı olacaktır.

• SND tarafından her yıl düzenlenen gazete tasarımı konusunda dünyanın en prestijli ödülü olan “The Best of Newspaper Design (En iyi gazete tasarımı)” yarışmasına benzer düzeyde, Türkiye’de yerel yayın yapan gazeteleri kapsayan bir yarışma düzenlenebilir. Böylece yerel gazetelerin sayfa tasarımı konusunda daha duyarlı olmaları sağlanabilir.

• Yerel ve ulusal gazeteler için sayfa tasarımında yapılmaması gereken önemli tasarım hatalarını gösteren örnekler verilerek etkili sayfa tasarımlarının oluşturulması için gazete çalışanları bilinçlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- BIYIK, Ahmet (2007). *Yazılı Basında Görsel Unsurların Haber Dizaynındaki Önemi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya.
- BİBER, L. ve ÖZTEKİN, Ahmet (2006). "Görsel ve Teknik İletişim". *Genel ve Teknik İletişim*, 1, 235-291.
- İSTEK, Ragıp (2004). *Görsel İletişimde Sayfa Düzeni ve Tipografi* (1.Basım). İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- KANSU, Niyazi ve KÖSE Erdoğan (2008). *Ofset Baskı Teknolojisi* (1.Basım). Ankara: Gazi Üniversitesi Basım Evi.
- KETENCİ, Hasan Fehmi ve BİLGİLİ, Can (2006). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı*(1.Basım). İstanbul: Beta Yayın.
- KILIÇKAYA, Eren Evin (2007). *Grafik Tasarımda Görünmeyen Çoğunluk: Beyaz Alanlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Anasanat Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.
- ÖZBAY, Cahit (2007). *Haberden Yayına Gazetecilik*(1.Basım). İstanbul: Der Yayınları.
- PARLAK, Harun (2011). *Temel Grafik Tasarım Bilgisi*(2.Basım). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- SARIKAVAK, Namık Kemal (2009). *Çağdaş Tipografinin Temelleri*(2.Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.
- SUCU, M. (2005). "Sayfa Düzeni". *Gazetecilik ve Habercilik*, 2, 183-195.
- ŞEKER, Mustafa (2004). *Sayfa Düzeni*(1.Basım). Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- TİRYAKIOĞLU, Filiz (2012). *Sayfa Tasarımı ve Gazeteler*(1.Basım). Konya: Detay Yayıncılık.
- TUNÇEL, Oğuz (2008). *Ulusal Gazetelerin Haber Tasarım Cemiyeti (Society For News Design) Ölçütleriyle Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitim Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- TÜRK, M.S, A. Dikmen ve A. Bıyık (2008). "Gazete Sayfa Tasarımı-Okuyucu İlişkisi". *Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim*, 1, 129-141.
- TWEMLOW, Alice (2008). *Grafik Tasarım Ne İçindir?*(1.Basım). (Çev. Dalsu Özgen). İstanbul: Yem Yayınları.
- UÇAR, Tevfik Fikret (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*(5.Basım). İstanbul: İnkılap Kitapevi Yayınları.
- YILDIRIM, Ali, ve ŞİMŞEK, Hasan (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*(1.Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILMAZTÜRK, Gizem (2011). *Kadın Moda Dergilerinde Sayfa Tasarımı Ögeleri: Cosmopolitan ve Süper Dergilerinin İçerik Analizi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana sanat Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Tiraj Raporu (2014). Basın İlan Kurumu. <http://www.bik.gov.tr/adana/nisan-2014-tiraj-raporu.html> (07.04.2014).
- Adana Haber Gazetesi, 07 Nisan 2014; 08 Nisan 2014; 09 Nisan 2014; 10 Nisan 2014; 11 Nisan 2014.
- Çukurova Perss Gazetesi, 07 Nisan 2014; 08 Nisan 2014; 09 Nisan 2014; 10 Nisan 2014; 11 Nisan 2014.
- Ekspres Gazetesi, 07 Nisan 2014; 08 Nisan 2014; 09 Nisan 2014; 10 Nisan 2014; 11 Nisan 2014.
- Sonnokta Gazetesi, 07 Nisan 2014; 08 Nisan 2014; 09 Nisan 2014; 10 Nisan 2014; 11 Nisan 2014.